

List izhaja vsak petek

in velja za navadne naročnike s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude kat-pol društva je naročnina določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku Matiji Kravanja-i v nunskih ulicah h. števil. 386. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. — Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s., če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Državna subvencija in duhovščina.

(Dalje in konec. *)

Kaj bi bilo tedaj storiti? Prosim za državno pripomoč, — ali pa ono svoto, že tako majhino in beraško, pustiti državi, naj si gre iskati drugam kalinov s to limanico, ne k duhovščini? *Ni prvo, ni drugo!* Prosim za državno pripomoč, koji so podtikali tako zaničljive, nemoralne nakane, — nepogojno? — Potem bi se zdelo, da se postopanju ministerstva, ki se za sodnika stavi nad duhovščino in njenim obnašanjem, pritrjuje. Pustiti ono pripomoč in pahnti jo zaničljivo od sebe? — To bi bilo po eni strani lepo in moško, po drugi pa toliko, kakor lastno blago nepremišljeno zametati. — Ona svota 500.000 gld. je državno posojilo verskemu zalógu; verski zalog pa je *naše*, je *cerkveno* blago, in ne državno. S cerkvenim zalógom svojevoljno ravuati, nima država pravice; tudi takrat ne, ko državna denarnica cerkvenemu zalógu kaj daruje. Čl. XXX. konkordata določuje o tem, da se imate v tacihi zadevah vlada in cerkev med seboj porazumeti. In če državne kase kaj pripomorejo cerkvenemu zalógu, nima ta pomoč biti ministrova *milost*; država je *dolžna*, cerkvi in duhovščini zdatno pomagati, kakor jasno dokazuje kardinal Schwarzenberg, nadškof Praški, v nedavno razposlanem pastirskem listu do duhovščine zaradi zboljšanja duhovske plače, posebno dušnih pastirjev. V tem razpisu vpraša: Ali ima duhovščini pomagati *država*, ali si mora pomagati *sama*? *Obojno se mora združiti*, odgovarja nadškof, in potem nadaljuje. „Škofi ne smejo se odpovedati *državni pripomoči*, ker cerkev ima popolno pravico, je *tirjati*; ker je državna vlada mnogovrstno *dolžna*, jo *dati*. Že sploh je dolžnost državi, skrbeti, da se vera goji.

Takih, ki v Avstriji davke plačujejo, je 92% katoličanov; le-ti imajo tedaj pravico tirjati, da se jim podeli iz skupnih državnih denarnic, katerim oni po davkovski poti nar večji del (skoro vse) donašajo, potrebna pomoč za bogočastne in pastirske potrebe. Posebno v primeri s tem, kar protestanti dobivajo (iz državne kase), bi donesek skoraj pet milijonov gold. kot državna pomoč za katoliška sveta opravila komaj zadostoval enakopravnosti.

Priloži še opravke, koje oskrbuje duhovščina za državo, in to, da so cerkveni zalógi pod državnim oskrbništvom veliko škode trpeli, da je sploh cerkveno premoženje po državnih postavah bilo zdatno poškodovano; — *mora se priznati, da škofi spolnujejo le sv-jo dolžnost*, če ne samo želijo državne pomoči, temveč jo zahtevajo.

Tako nadškof Praški, kardinal Schwarzenberg, o državni pomoči za cerkvene i duhovske potrebe.

Jasno je tedaj, da zavreči namenjeno državno pomoč za zboljšanje duhovske plače, *smatrano samo na sebi, brez ozira na druge okoliščine*, bilo bi toliko, kakor lastno blago zanamajati i lahkomiselnó zametati. Tako, ako se gleda na državno pomoč samo na sebi. Ali v naši zadevi je poglobitna reč druga okoliščina, in ta je, da vlada namerava s to pomočjo zaupanja si pridobiti pri katoliški duhovščini in z

njeno pomočjo utrditi ustavo, da bi potem etu govoriti: Glejte, naše medverske, cerkvene in solske postave niso nepravične, kajti še katoliška duhovščina nam mora priznati, da za vse enako skrbimo, naj si bodo katoličani ali drugoverci, liberalci ali konservativci, centralisti ali federalisti. Kdo se še predrzne spodkopovati in natolcevatí naše vseskozi svobodne in vsem enakopravne postave? — In uklenili bi potem hladnokrvno narode in stanove brez overe in ugovora v ustavoverni jarem.

Zarad tega preti duhovščini, ki je nepogojno prosila, nevarnost, da se bo vlada na njo naslanjala in svetu dokazovala, da (vlada) tako postopaje, kakor postopa v verskih in političnih zadevah, ni na krivi poti.

Da se temu v okom pride, bilo bi takrat neobhodno potrebno, porazumeti se med seboj in se potem za državno pomoč sicer *oglasiti*, pa zraven zavarovavši se odločno in slovesno proti morebitnim, kakoršnim si bodi nemoralnim in zaničljivim namenom državne oblasti. Enoglasno bi se bilo gotovo sklenilo: Mi v principu odbijamo tako ničevno in nemoralno sredstvo, koje se je objavilo v državnem zboru pri obravnavi le-te pripomoči za zboljšanje duhovske plače. A, da vlada izve naše borno stanje, *oglašamo se za podporo, pa s pristarkom*, da se naše prošnje nikar ne smatrajo niti za sedaj, niti v prihodnje kot ponižen poklon i blagovoljna ponudba naših moči za vzdrževanje sedajne ustave, v škodo avstrijskih narodov, po našem preverjenji celó v pogubo Avstrije. To bi bile besede govorjene o pravem času i na pravem mestu, naj že potem vlada kaj da ali ne. Tako bi bili vrata zaprli liberalnemu krivorabljenju naših prošenj in očitno pokazali, da značajnost in čast naša ni na prodaj. Da bi bile te besede na pravem mestu, povzamemo tudi iz zgorej navedenega pastirskega lista kard. Schwarzenberga, ki tako govori: „Škofi dopolnujejo le svojo dolžnost, če državne pomoči ne le želijo, temveč je tudi tirjajo; *pri tem se pa samo ob sebi razumé, da še misliti ni na pog-ij kterikoli, ki bi zamogel motiti notranje življenje kat. cerkve, njenim pravicam in njeni svobodi škodovati, ali duhovščino overati v spolnovanji svojih dolžnosti.*“ Tako je treba neustrašeno svoj glas povzdigniti, kedar gre za našo čast, kedar gre za blagor Avstrije, kedar gre za slavo in ponos kat. cerkve in njene duhovščine. H koncu vtisnimo si globoko v srce besede, s kojimi sklepa „Slov. Gospodar“ že navedeni izvrstni članek: „Prepričanje; da je Gospod z nami, ako po zgledu Pija IX. krepko stojimo, sovražnikom svete cerkve se ne udamo, za minljivi časni zboljšek svoje svobode ne prodamo, — tega prepričanja se držimo tudi mi vsi, duhovniki, kakor svetovni, ako hočemo zvesti in vredni sinovi svete matere kat. cerkve biti! Naj si ravno „*črne pike*“ zaradi svojega neustrašenega vedenja pri svetni gosposki dobimo, naj si ravno borno živimo, kaj nam to mar, ako si čast neoskrunjeno ohranimo in pa dva najdražja bisera: zvestobo do svete cerkve in do svoje narodnosti!“

Dopisi.

Iz Gorice, 16. julija. — Fr. — Ko bi zdaj vstal kak naš staro-korenjaški starček iz groba, kder bi spaval vže nekaj let „spanje pravičnega,“ i se malo ogledal po širnem svetu, pač bi majal z glavo opazivši marsikatero čudno spremembo poedinih stvari, katere so pognale iz novega korena, odkar nij bilo njega

*) V poslednjem listu se je po pomoti izpustila opazka: „Dalje prih.“ To je morebiti motilo marsikoga, da je imel članek za sklenjen. Ur.

— v solzni dolini. V sveti jezi bi izrekel kratko, pa ne popolno krivično sodbo: „Svet se meša!“ Sè začudenjem bi poslušal razne glasove, kateri se odmevajo od vseh strani spodbujajo k napredovanju! Taki klici bi mu vneli v prsih radovednost, katera bi ga priganjala ogledati si za hipec kraj, kder je začel i dopolnil tek življenja, da bi si umiril dušo, katera se zanima za potomca, katera bi se rada veselila z veselimi i srečnimi, i da bi z veseljem zopet odšel, od koder je prišel!

„Sreča popolna človeštva, sreča neomejena! Blagostanje duševno i materijalno — na vrhuncu!“ S tacimi mislimi bi sledil objektivim glasom v svet. A ne daleč; noge bi mu ne služile dolgo! Vse, kakor nekadaj! — ne, kakor nekadaj — ampak slabije!

„Skrbi i huda leta moré ubožga kmeta!“ — kakor bi neznanško prekletstvo težilo celi svet! To bi Vam starček tarnal: E ne-ne, svet nij več zá-me! Bolje je tam-le doli. Kedar smo mi mi bili še na svetu — to so vam bili časi, — a zdaj...!“

I res! Po vsem, kar se dela i stvari za narodov vsestranski napredek, moral bi človek soditi, da se je naš kmet vendar enkrat povzdignil iz onega propada vsestranskega ubožtva, katero ga je toliko časa davilo, i da je njegovo stanje tako, da zamore vsaj prosto dihati! Pa prav nasprotno! Propad se širi; ubožtvo čedalje bolj pritiska na duri z mogočnimi udarci! Davki rasejo, da je groza; odstotki, kateri se morajo navadnemu davku doplačevati, bodo menda kmalu znašali polovico davkov! Kam pridemo?!

Trobi se nam vedno, da treba skrbeti za šole, za boljo bodočnost mladine; da se nij treba za-njo — našo naslednico — bati nikacih žrtev. Plačuje se res; a šole so take, če ne slabije, kakor poprej! Kmet plačuje, — a deca njegova nij se v marsikaterem kraji udeležila šole, kakor prej ne, ker so ostale prejšnje zapreke; — nove šole se ne zidajo, kakor se je obetalo! Pač, saj se zidajo, — pa le večidel v zraku, na papirji.

Se ve da, denara treba, da se polagoma svet prestroji in ona blažilna luč visoko postavi, da sveti daleč na okrog, da naznanja *ново dobo*, kar se nam vedno tako rado poudarja, — dobo liberalno.

I kaže se nam res nova doba! Poglej le malega paglavca, kateri se niti pokrižati ne zna, kako stopa z navihaniem nosom se zavestjo v srce: „Mi smo mi!“ I ubogi učitelj si ruje lase iz glave, upotreblja vsako mogoče postavno sredstvo, da bi ohranil red i spoštovanje, katero pristoji v svetišču omike — v šoli; da — res, polagoma se daleč pride tudi — na krivi poti!

Plačuje se veliko, — doseže pa nič več, nego prej! Upamo si to trditi, dokler se nam nasprotno ne dokaže; dokler sami vspeha ne vidimo, slišimo i zasledimo! Pa nekaj moramo že našim nasprotnikom priznavati. Doseglo se je nekaj, to vidimo. Upliv duhovščine na šole je vže še precej okrcan; a treba riti le dalje!

Duhovščina naj se popolno potisne v cerkev na prižnico; pa tam naj le toliko dela, kolikor ustavaki dovolé!

Mlada srca ne smejo dobivati upljiva od strani duhovščine, ampak že od začetka treba dolivati mladim kostém po novem šolskem stroji izdelane pijače, dokler ne vzraste šibka bilka v mogočno drevo, katero se ne da zmajati. Polagoma se daleč pride! —*)

Iz Ipavske doline, 23. julija. L. Krasna je naša dolina, a oko poljedelca se letos le žalostno čez rodovitne ngrade ogleduje, kajti glavnega pridelka, rumenega vina, bo le malo. S početka je kazala trta še nekaj, a rose, sitni dežovi so veliko pogoltnili, deloma je po nekaterih občinah toča pobila in nazadnje se je prikazala še trtna bolezen. Turšica še nekaj upanja daja, fižola je precej, krompir pa gnjije in suša uže začinja rastline pritiskati. Kaj bo, pravi kmet, kje bodo denarji, da silne davke plačamo, koji so se s šolsko doklado tako grozovito pomnožili? Davkarski gospodje bodo uže morali trdne čevlje napraviti si, kajti, bojim se, „sekvestrov“ bo na kupe. Če pojde tako naprej, je rekel nekdo, pa vržem motiko v hram in pojdem beračit, saj si bom več pridobil! Zares! Kaj morajo krvavi žulji ubožega kmetiča in uboga zmolzena zemlja vse plačati? Ta je stalna tožba naših poljedelcev. Kar bi bilo krivice na tem, dolžnost je odpraviti jo njim, koji imajo osodo dežel v rokah. Saj se zmiraj iz ust sedanje era slišijo lepe besede: Svoboda, enakost, blagostanje, omika ljudstva. A blagostanje, povzdigo ljudstva, prostost, enakost, §. 19. itd., to je dandanes le puhla fraza, za liberalizem pa mlečna krava.

Tedaj učiteljske službe so deloma tudi po Ipavi razpisane. Pozor občinarji! Sveta dolžnost vam je naložena, ko boste učitelje predlagali, poskrbeti za dobre odgojitelje vaših otrok. Dober učitelj mora biti pospeševalec sreče. Narodova sreča pa obstoji v *veri, omiki in pravem napredku* in učitelj mora pospeševati vse troje. Plačani so dobro, in sicer s krvavimi žulji *našega katoliškega ino slovenskega* ljudstva, tedaj zahtevajte tudi katoliških, a ne le po imenu, ampak tudi po mišljenji — in narodnih učiteljev, koji ne

le z besedo, ampak tudi z lepim npravnim zgledom, lepim dostojnim obnašanjem pospešujejo vero, narodnost in omiko. Učitelj brez vere je gnjila stvar, skrit strup; dolžnosti svoje ne spolnuje iz najvišega načela, ampak zarad plače, ali iz častiželjnosti; za gmoten dobiček bo storil vse.

Dober učitelj odgaja otroke za verne, dobre, delavne državljanje; brezveren pa polni ječe in je oče ljudski nesreči. Gotovo naše ljudstvo ne bo izročilo najdražjega, kar ima — ker tako že drugzega malo ima — svojih otrok, takemu človečetu, kateri bi jim polagoma sveta čutila iz nježnih sre izruval in tako v istini iz njih Vogtove opice napravil. Tedaj, če kri nij voda, če gojite pravo krščansko ljubezen do svojih otrok, če vam je vera naj večji zaklad, če vam je narod slovenski in njegova prava sreča pri srcu, ne mudite se, *ne spite, ampak osebnosti, predno je v vaše mirne soseske sprejmete, natančno na vse strani pretehtajte*. Po toči zviniti je prepozno, i zamujena dolžnost se strašno maščuje.

Znabiti, da bode imel kedo ta moja preudarjanja za mračnjaška. Če bi pa temu bilo tako, „Glas,“ le daj mi diplom mračnjaka; rad ga sprejemem, i pred teboj, o zlati XIX. vek, spoštljivo koleno pripognem.

Ogled.

Avstrija. Koliko kriča in vika stori včasih en sam človek, ki ga svet še ne pozna! *Škoforska spomenica*, zarad ktere se še zmiraj neče uleči po časnikih hrup, prišla je po nepošteni poti v „N. fr. Presse“, ktera je nje posneč ek prva priobčila. Naredil je Presse-i prepis nek ministerstven uradnik, dr. Erazem Schwab, kterege je že neki tudi kazen zadela, da namesti namenjenega mu povišanja v službi, postane ravnatelj srednjih šol. Spomenica je imela ostati tajna v arhivu ministerskem; nje priobčenje je pripravilo ministre v zadrego gledé na odgovor na-njo. Ozir tega odgovora je baje res, da ga je cesarjeva beseda ustavila. Cesar je neki rekel ministru: „Ne delajte mi toliko prahu na obeh straneh!“ No, pričakovati gre zdaj, da se prah poleže. — Pa kaj, ko že druga tej sorodna stvar našim ljubim liberalcem skrbi prizadeva! *Jezuiti gredó!* Zuano je, da je jezuitovski red, kot tak, v svobodni Nemčiji odpravljen. *Med* misijonom so morali v nekem kraji jezuitje svoje delovanje ustaviti, ker se je bila ravno razglasila (v našem listu že omenjena) protijezuitovska postava. Nektore očete so policijsko (po šub) izgnali iz dežele; zvlasti pa morajo, kar jih je tujcev med njimi, Nemčijo zapustiti. Avstrijski liberalni časniki se teh gostov, kakor kuge boje. Za to ščuvajo vladó, naj bi se tudi pri nas enaka postava naredila proti jezuitom, kakor v Berlinu. O tem pa sta si neki cislajtansko in skupno ministerstvo navskriž. Dunajski ministri zahtevajo, da naj grof Andrassy, državni kancelar, kaj stori; on pa pravi: To ni moja, to je Stremayr-ova reč. Sicer pa bom jez z visocega že tudi pazil na jezuite. — Kak strah neke ljudi lomi, kedar kaj o jezuitih slišijo, posnamemo tudi lahko iz tega, da, če si kje kak škof za duhovne vaje svoji duhovščini kterege o jezuita za voditelja naroči, kakor te dni na Moravskem, mora to nebo in zemljo pretresajočo vest potrpežljivi telegraf od konca do kraja svetá raznašati. Kaj si bodo naši potomci o nas mislili?

S Českega. Odbor katol.-politiškega društva za kraljevino česko je poslal ministru za bogoč. in uk, oziroma, min. za notranjstvo *adresu* zadevajoči šolstvo in državljanski (civilni) zakon. Adresi kažete 172 tisuč 934 podpisov. Ob enem pa je šla tudi posebna pritožba v teh zadevah do cesarja.

Ogersko. Večina poslancev Deakove (vladine) stranke konec volitev se je skrčila na samih 18 glav, in kdo ve, kako bo še, kedar pojde za odobravanje volitev v zboru?

Na Hrvaškem se delajo velike priprave za obhajanje *Zvonimirove osemstoletnice*. — Kdo bo *ban*, ni še moč uganiti; brž ko ne bode baron Prandau (čeravno on to taji), kateri je (na migljej cesarjev) porazumenje unionistov z narodnjaki dognal, ker je sè svojim moštvom narodni stranki toliko zaupanja vdihnil, da se je v pogajanje spustila in od svojih poprejšnjih strogih tirjatev za zdaj nekoliko odjenjala. — Po

*) O šolskih zadevah pove o priliki tudi uredništvo svojo

Prandau-u se je tudi razrušila prejšnja magyaronska stranka; vse, kar je poštenega v njej, oklenilo se je Prandau-a in približalo se narodnjakom; ostali nje elementi, ki se drže razvpitega nekd. bana Raucha, so suha veja, ki ne bode več rodi'a. — Bana namestnik Vakanović gre v Švajco; začasno je vlado prevzel Prica. — Začele se bodo delati v Zagrebu priprave za tisti elaborat, po katerem se bode regnikolarna deputacija pogajala zaradi preuredbe državno-pravne pogodbe z Ogersko od l. 1868.

Zunanje države. *Rusko.* Nadvojvoda Vilhelm, ki je nesel tudi lastnoročno pismo našega cesarja v Petrograd, bil je 17. t. m. v Kronstadt-u pri sijajnem razgledu ondašnjega ruskega brodovja. Nadvojvoda na Ruskem jako slavijo. Odgovor carov na našega cesarja list prinese sam veliki knez ruski, carevič Vladimir, na Dunaj. Le tako naprej z ruskim prijateljstvom! Bo gotovo bolje in zdatniše, nego nemško-italijanska prijaznost.

Italija. — Kar je nekaj časa sem, imajo mogočnjaki več opraviti s prihodnjim, kot s sedanjim papežem. Berlinski silovladi se je baje posrečilo, vse druge vlade, do katerih se je obrnila, k premišljevanju prih. papeževe volitve vzbuditi, samo francoske ne. Thiers, kateri hodi v rimski politiki od nekdanj svojo pot, odpisal je Bismarku, da on se čisto nič ne boji, da ne bi šlo, kedar bode treba novega papeža voliti, vse po redu. — V Berlinu je prišla na svetlo (officiozna) knjiga: „Ein Wort über die Papstwahl“, ki prav čudno kvasi o prihodnji papeževi volitvi. — Naš avstrijski poslanstveni tajnik v Rimu, grof Zaluski, pa je dobil od gr. Andrassy-a naročilo, da naj izdelava zgodovinsko utrjeno opravičbo one pravice „eksklusive“, o kateri smo govorili v poslednjem listu. — Koliko truda zaradi papeža, kterega bi se liberalci raji danes znebili, ko jutre!

Po Italiji so zdaj volitve za mestne zastope (županijska starešinstva). Telegrami pravijo, da zmagavajo sploh liberalci. To si je lahko misliti. Otroci teme so vselej bolj zviti, ko otroci svitlobe.

Španjsko. Strašna vest je letela te dni po svetu. *Kralja Amadeja in kraljico*, ki sta se peljala 18. t. m. o polnoči iz nekega ljudskega vrta domu, so hoteli umoriti. Pet mož je proti njima ustrelilo, pa po sreči ju ni nobena krogla zadela; samo en konj je ranjen. Enega morilcev so koj na mestu ubili, dva vjeli, drugi so ušli. Preiskava teče. Ali je napad političen, ali ne, ni moč še soditi. Nekaj dni popred ($\frac{14}{7}$) je ušlo iz glavne jetnišnice Saladero 14 vjetnikov, ki so z revolverji oboroženi. 15. zvečer je hodila truma drhali, kakih 3000 ljudi, po ulicah; napadli so kraljevo kočijo in 10 minut kralju nadlegovali vpijoč: „Kruha ljudem! proč s trinogi!“ Ali je streljanje na kralja 3 dni pozneje v kaki zvezi s tema dogodkoma, ali prihaja od ktere politiške stranke, in od ktere, pokaže se v kratkem.

Karlistovska vstaja je v baskiških okrajih oslabela; v Kataloniji je še močna.

Domače novice.

(Na učiteljskem izobraževališči v Gorici) je razpisano dvoje služeb s plačo ustanovljeno v postavi od 19. marca 1872. Eno mesto za naravopisje in fiziko, kot poglobitni predmet, in zraven za slovenščino ali pa zemljepisje in zgodovino, kot stranski predmet, vse s slovenskim učnim jezikom; drugo mesto za iste predmete v istem redu z italijanskim učnim jezikom, samo da namesto slovenščine stopi italijanščina. Obrok za vlaganje prošinj do 20. avg. t. l.

(Manovre ali vojaške vaje) bodo imeli brambovci letos v okolici goriški od 1. septembra do 15. oktobra; 2000 mož, tisuč prej, tisuč pozneje se bode vadilo.

(Zdravstveno-stavbeno napravo v Gorici) je ministerstvo potrdilo. Prevzemniki so grof Alberti-Poja, dr. Hilberger in družniki.

(Duhovske spremembe). Č. g. Jožef Durjava je prestavljen iz Deskle v novo duhovnijo v Jamljah, kamor je sam prosil.

(Nagla smrt) Včeraj zjutraj pripelje Mohor Jevšič, kmet za „Ražonarji“ v Gorici domu sod vode, razpreže vole, popraša še po sinu, ki že več časa boleha—kar naenkrat zakriči na ves glas in se mrtev na tla zgrudi, in kmali ves počni.

Program

procesije na Sveto Goro

dne 2. septembra 1872 *).

1. Procesija se vzdigne v Gorici iz vélike cerkve ob štirih zjutraj. Štiri mestne fare, s svojimi duhovniki, kakor vsaktera druga fara ali duhovnija, ktera hoče, zamore se sniti v véliko cerkev in združiti se s procesijo.

2. Zunanje fare in duhovnije, ki ne pridejo o določeni uri v veliko cerkev, združijo se lahko s to procesijo v Solkanu; Kanalcii in drugi po grah stanujoči zamorejo vsak od svoje strani na Sveto Goro s procesijo priti.

3. Vsaka fara in duhovnija bo sè svojim duhovnikom združena, ena za drugo šla. Čast. duhovni bodo skrbeli vsak za svoje farane, da se lep red ohrani; naj pred naj gredó otroci možkega spola, pa fantje in možje; za njimi deklice in žene. Da ne bo procesija od več dolga, naj po štirje vstric hodijo.

4. Da se procesija, kar je mogoče, v lepem redu ohrani, skrbeli bodo za to posebno postavljeni možje; ter se bo tudi skrbelo, da ko pride procesija iz Gorice do blizo Solkana, vzdignejo se tisti, ki bodo konec Solkana pod goro čakali. Tisti pa, ki so tisti dan poprej na Sveto Goro šli, naj procesiji naproti pridejo, da se vsi v eno telo združijo.

5. Ko se procesija iz vélike cerkve vzdigne, bodo se začele peti litanije vseh svetnikov, ki se bodo pele noter do Solkana. Od Solkana naprej bo vsaka fara ali duhovnija za - se ali sv. roženkanc molila, ali pa lavretanske litanije, po navadi vsake duhovnije, in kakor bodo čast. duhovni velevali.

6. Kakor pride fara za faro na verh Svete Gore, enmalo postoji, da se odpočije, potem pa pojde v cerkev, kjer bodo pobožni romarji lahko k svetemu obhajilu stopili. Spoved mora biti že tisti dan poprej opravljena.

7. Ko bo že cela procesija dospela do verha, odpočila se bo pol ure. Ob devetih se začne božja služba. Zvonjenje bo znamenje, da se začne.

8. Ko procesija v cerkev stopi, se zapoje pesem: „Ave maris stella“, (Zdravi morská zvezda) in potem pred vélikim altarem verstica: „Sub tuum praesidium“ („pod tvojo pomoč“) in navadna molitev.

9. Potem bo kratka slovenska pridiga.

10. Na to peta maša, in po tem italijanska pridiga.

11. Konec italijanske pridige se izpostavi Sv. Rešnje Telo, se odmoli pet „Očenašev“ in „Češčena-si-marij“ s „Čast bodi Bogu“, molitev za Papeža, „Tantum ergo“, pa blagoslov.

12. Po božji službi tako opravljeni bo (glavna) procesija končana. Priporoča se vsem tudi na poti proti domu spodoben red, in spodobno obnašanje.

Opomba. Prevzvišeni in milostljivi nadškof so ta program prebrali in ga odobrili.

Razne vesti.

— *Godbena slavnost v Boston-u (v severni Ameriki).* Naš „Goriziano“ biča prav satirično neke ljudi naših dni, zlasti mehkužno, slabočutnično gospôdo večih mest in topi nje okus, kteremu nič več ne ustreza, če ni kaj prav drastičnega, krepko pretresočega. Pregledavši mnogotere razmere življenja, pride potem tudi na tisto godbo, ktera si odpira novo dobo. „Muzika v prihodnje“ — pravi „G.“ — „ima že svoje preroke. To bode besna, viharna muzika, pred ktero naj se šumeča turška muzika skrije; prihodnja muzika bo posnemala tiste sekirice (note), po kterih vihar tuli, bode posnemala treskanje plazovin in votlo bobnenje potresa, in skušala spraviti te nježne naturne glasove v — prijetno soglasje. — Koncert v Bostonu je bil velikansk poskus prihodnje muzike. Prostor, v kterem so bili zbrani godci in pevci, drži lahko 30 tisuč oseb. Muzikalnih orodij, razen velikanskih orgel na par (vapor), je bilo 1500; pevcev pa 10 - 15,000, ki so vsi v zboru peli. — Koncert je bil mednarodni; vseh narodov skladbe so se izvrševale. Italijanski zbor („dei gitani“) v Verdi-evi operi „Il Trovatore“ je spremljalo 100 kovačev, ki so tolkli s kladvi vsak po svojem naklu. Narodno pesem severo-amerikansko (angleško) je pelo 10.000 pevcev, ktere so spremljali naj bolj hrumeči instru-

*) To procesijo je v poslednjem svojem občnem zboru (16. maja t. l.) sklenila napraviti (sedanja ital.-slov.) katoliška družba v Gorici. Ur.

menti; namesti basov so streljali vsako toliko s topovi in vmes so zvonili tudi še vsi mestni zvonovi itd. "

— *Pridelki na Ogerskem.* Med žetvijo pravi „Ung. Lloyd“, se je zapazilo, da je v nekterih krajih pšenica prav lepa, zrno je polno, in se ga obilno namlati; v drugih krajih pa ga je rja v zela in klasi so prazni. Pritožujejo se posebno v krajih o reki Tisi; v Banatu pa ne toliko. Gledé na dobroto moremo danes že zagotoviti, da bomo imeli poleg lahkega, rjavega zrna veliko tudi lepega in teškega na prodaj. Gledé na bogastvo smemo računati polovico od navadnega. Čeravno o pšeničnem pridelku ne sodijo vsi enako, so pa o dobrem pridelku drugega žita vsi edini. Rži bo dobra polovica; ječmena je obilno, ali v snopji je malo trpel zaradi večnega dežja; kdor ga je pred dežjem spravil, ta jo je uganil. Oves stoji prav lepo povsod; zato je tudi cena njegova nekaj padla. Turšica kaže dobro. Da bi letos veliko pšenice prodali, povemo po pravici, da se ne nadjamo; upamo pa, da bodo naši mlinci boljše zrno pod zob dobili, nego lani. Drugega žita bomo zamogli oddati; in to bo nadomestilo revni srednji pridelek pšeničin.

— *Umrl je 2. jul. t. l. Karlistovski general Francés,* ranjen v sedanji španjski vojski na Karlovi strani; mož enak Estartusu, skoz in skoz katoličan; umrl je previden z vsemi sv. sakramenti; z bridko martro v rokah je popolnoma miren zaspal; obžalujejo ga, ne le dobri prijatelji, temveč še celo nasprotniki so ga častili za stran junaštva, prijaznosti, učenosti in krščanskih čednosti.

— *Kam še pridemo?* V Florenciji izhaja nov list pod imenom: „Il ladro“ (tat). Za glavo ima berača, ki je ravno od lakoti kos kruha ukradel; ta hip pa ga zgrabita dva žandarma. Med tem se pa kralj memo pripelje v bogati obleki v pre-epi kočiji, z obilnim spremstvom!

Družba sv. Mohora je že pričela razpošiljati društvene knjige za tekoče leto. Sleherni ud dobi: 1. „Življenje svetnikov“ 7. snopič; 2. „Življenje Kristusovo.“ 4. snopič; 3. „Kupčija in obrtnija“; 4. „Umni živinorejec“; 5. „Slovenske Večernice“, 27. zvezek; 6. „Koledar za leto 1873.“

Natančni družbeni imenik kaže, da šteje družba letos 397 dosmrtnih in 18.528 letnih udov, tedaj je letos vseh družnikov 18.925. Lepo števil! *Goriška nadškofija šteje 56 dosmrtnih in 2158 letnih udov.* Ne smemo se tedaj sramovati drugih škofij— *ali vendar bi se v kratkem lahko še toliko ulov nabralo, ko bi se povsod in pogostoma opominjalo ljudstvo, k tej družbi, tako kor.stni, pristopiti.*

Listek.

O prepovedanih knjigah. *)

(Spisal prof. Kociančič.)

(Dalje)

Nevarne in škodljive knjige se ločijo v take, ki so *nepogojno prepovedane*, in v take, ki so le tako dolgo *prepovedane*, dokler se ne popravijo. Med knjigami prve verste so prvič take, ki so vsem brez razločka prepovedane, tako da se nobenemu nikoli ne dovoljuje je brati; potem pa take, ktere se lahko po dobljenem dovoljenji berejo. Prepovedavajo se pa knjige ali zavoljo pisatelja, ali zavoljo obsežka, ali pa zavoljo obedveh, ali pa tudi le zavoljo kakega drugega enakega vzroka.

Kar zadeva pisatelje, so nepogojno prepovedani n. pr. vsi spisi takih mož, ki so začetniki kake krive vere, postavim spisi Martina Luterja, Melanhtona, Cvinglija, Kalvina itd.

Po svojem obsežku so prepovedani vsi spisi, ki govoré od nesramnih, nečistih reči, kakor tudi knjige od vedežvanja, vraž itd.

Nekaj zastran pisateljev, nekaj zastran svojega obsega so *prepovedane vse prestave svetega pisma, ki izhajajo od krivovercev in sploh nekatoličanov*, in vse njih knjige, ki govorijo o veri itd.

Druge sicer dobre knjige se prepovedujejo, kadar so v njih nahaja kak izrek, ali stavek, ki je veri nasproten; ali kadar bi branje take knjige koga lahko v greh zapeljajo. Take knjige se navadno prepovedujejo le *donec corrigantur*; to je, ako se nevarni stavek izpusti ali popravi, niso več prepovedane.

Ves Imenikov obsežek razpada v tri verste: v prvi versti so knjige krivovercev in tistih pisateljev, ki so krivoverstva sumljivi. V drugo versto spadajo knjige, v kterih je kaj zoper vero, ali zoper dobro zadržanje. V tretjo versto pa spadajo vse druge slabe knjige, od kterih se pa ne vé, kdo jih je spisal.

Sleherni kristjan je dolžan, cerkvi pokoren biti. Kdor cerkev posluša, posluša Kristusa samega; kdor cerkev zaničuje, zaničuje Kristusa; tako uči Jezus sam (Luk. X., 16.). Kadar tedaj vemo, da cerkev prepové brati ta ali uni spis, to ali uno knjigo, moramo jo ubogati. Ako je ne ubogamo v tej reči, smrtno grešimo, kakor vsi moralisti enoglasno učijo, in kakšen krat še celo zapademo kazni izobčenja (excommunicationis).

*) Obračamo posebno pozor p n. občinstva na sledeči spis. Ured.

Kdor bere, brez dovoljenja, knjige krivovercev, ali sploh knjige, ki so veri nasprotné; ali pa take knjige pri sebi hrani je izobčen (excommunicatus). Odveza od takega izobčenja je navadno papežu prideržana. *Kdor pa bere ali hrani druge prepovedane knjige, stori le smerten greh.*

Škofije zunaj Italije imajo marsikako oblast v takih zadevah, zato se je treba pri nas vselej na naše škofe obrniti, bodi si, da hočemo si dovoljenje sprostiti, take knjige brati; bodi si, da želi kteri odvezan biti in rešen izobčenja, kteremu je zapadal.

B. O branji sv. pisma posebej. **)

I.

V prvih stoletjih se je sv. pismo ne samo med službo božjo v cerkvi prebiral, temveč tudi doma so verniki radi prebirali svete knjige, kterim je bilo to mogoče. Vendar pa ni nikoli nobeden mislil ali učil, da je branje svetega pisma k zveličanju potrebno. Pač veči del kristjanov je bilo, ki še brati in pisati znali niso, in vendar so sveto živeli.

Leta 1199. je neki škof na Francozkem tožil pri papežu Innocenciju III., da nekteri kristjani sveto pismo, v svoj jezik prestavljeno, berejo, in da ga napak umevajo, in da so tako v nevarnosti v krive vere zabresti. Valdžani in Albigjani so si svojo krivo vero veči del le iz svetega pisma zajemali, ktero so prebirali, pa ga prav ne umeli. Tedaj je cerkveni zbor v Tuluzi leta 1229. zapovedal: *„da se nima posvetnim ljudem dopuščati, da bi sveto pismo stare in nove zaveze v rokah imeli; k večemu se jim lahko dovoli, da imajo psalme ali pa brevir, toda le v latinskem jeziku, nikakor pa ne v njih lastnem jeziku.“* Aragonski kralj Jakob (1276), in Španski kralji so se na tanko ravnali po tem odloku Tuluzkega cerkvenega zbora.

Krivoverec Viklef na Angležkem je sveto pismo v angleški jezik prestavil, ter so on in njegovi tovarši trdili, da morajo kristjani sveto pismo v svojem jeziku prebirati. Angleški škofje pa so v cerkvenem zboru v Oksfordu (1408) prepovedali branje svetega pisma v maternem jeziku, *ako ni poprej taka prestava v cerkvenem zboru odobrena in pohvaljena.*

**) Glej . T. J. Lamy, *Introd. in s. Script. Pars., I. c. De lectione s. scripturae in lingua vulgari.*

(Dalje prih.)

Tržna cena žita 25 julija 1872.

Pšenica (kaznanik)	gl.	3 s.	40
Turšica	„	2 „	70
Ječmen	„	3 „	40
Rež	„	2 „	45
Oves	„	1 „	38
Fizol	„	—	—
Seno (cent)	„	1 „	20
Slama	„	1 „	22

Borsni kurzi na Dunaji 25 julija.

Državne oblig. v srebru	gl.	71 s.	20
„ „ papirju	„	64 „	65
Posojilo leta 1860	„	126 „	50
Napoleon d'or	„	8 „	90
Cekini	„	5 „	35
Adžjo srebra	„	109 „	15

Oznaničnik.

Dobre puše.

Damast-Lefoucheux dvocevka velja 30, 33, 35, 38, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100 gl.

Damast-Percussion: 18, 23, 27, 30, 40, do 50 gl.

Železne Percussion dvocevke: 11:80, 12:50, 14, 16, do 18 gl.

Železne cele ali pol v lesu, enocevno 6:80, 7, 7:50, do 8 gl.

Revolverji šes'cevni, ki se sami sprožijo, 7, 9, 12, m/m 8:40, 10:40, 12:80, 16, 18, 22, do 30 gl.

Tercerol-samokresi dve-in enocevni: 1:20, 2, 3, 4, do 8 gl.

Patrone vsake baže, po nizkej fabriški ceni se po poštnem povzetju (Nachname) razpošiljajo.

Matej Soršak

v Kropu na Gorenskem (Oberkrain.)